

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Qvaestio CXLV. De honestate quę est pars integralis temperantię.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](#)

uerereundatur. Est tamen aliquis motus uerecundia praeueniens rationem, sicut & ceterarum passionum.

AD 1111. dicendum, quod uerecundia non est pars temperantia quasi intrans essentiam eius, sed quasi dispostiu se habens ad ipsam. Vnde * Ampros dicit in lib. de offic. quod uerecundia facit prima temperantia fundamenta, in quantum scilicet nuncit horrorem turpiditatis.

Super Questionem
concernientem quaerantem
quidam quatuor arti-
culos diuisi.

QVAESTIO CXLV.

De honestate, in quatuor articu-
los diuisi.

N 102 q. 145. hoc
num scribendū o-
ritur, quod honestū
littera fuitur hic, &
editur. In prima parte,
bonum conser-
vare cum ene diu-
tum est sufficiens p-
honestū utile, & de-
stabile. Alter autem
diccion in significa-
tione, fed in amplius.
Vrobisque siquid
enī significat appeti-
tibile proper te, fed
in tota sua ampli-
tudine: hic uero su-
mum appropriare ad
moralia. Et iteo ho-
nestum coincidit hic
cum uirtute, seu uir-
tuoso, & felicitas ac
Deus iup. a honesta-
tem, sicut supra uir-
tutem emittit. Ratio
autem appropratio-
nis in art. 1. repon-
sione ad secundū ex-
plicavit: quia feliciter
superiora sunt nobis
per experientiam in-
cognita in circuitibus
auctoritatis nos
exercere potest. Ho-
nestum ergo appro-
priari sumptum, est
idem quod decorū, &
concurrit in idem
subiecto tam cum uti-
li, quam cum dele-
tabili, particulariter
tamen & non uniuersali
utique sumptuoso.
Honestus est ali-
o uale, & aliquod
delectabile.

A D PRIMVM sic proceditur.
Videtur quod honestū non
sit idē uirtuti. Dicit enim * Tullius
in sua Rhetor. honestum ei-
le quod propter se appetitur, uir-
tus autem non appetitur propter
seipsum, sed propter felicitatem.
dicit enim Philof. in 1. † Ethic.
quod felicitas est primum uirtus
& finis. ergo honestū non
est idē uirtuti.
¶ 2 Præt. Secundū * Isidor.
honestas dicitur quasi honoris
status: fed multis alijs debetur
honor quam uirtuti. nam uirtu-
ti proprie debetur laus, ut dicitur
in 1. † Ethic. ergo honestas
non est idē uirtuti.
¶ 3 Præt. Principale uirtutis con-
sistit in interiori eleccióne, ut
Philosophus dicit in 8. * Ethic.
honestas autem magis uidetur ad exteriorē con-
uersationem pertinere, secundū illud 1. ad Corint.
14. Omnia honeste, & secundū ordinem fiant in
nobis. ergo honestas non est idē uirtuti.
¶ 4 Præt. Honestas uidetur consistere in exteriorib-
us diuitiis, secundū illud Eccl. 11. Bona &
malitia & mors, paupertas & honestas, utraq; a Deo
sunt: sed in exterioribus diuitiis non consistit uirtus.
ergo honestas non est idē uirtuti.

SED CONTRA est illud, quod * Tullius dicit in 1.
de offic. & in 2. rhetor. diuidens honestum in qua-
tuor principales uirtutes, in quas etiam diuiditur
uirtus. ergo honestum est idē uirtuti.

RESPON. Dicendum, quod sicut * Isidor. dicit, ho-
nestas dicitur quasi honoris status. unde ex hoc ui-
deretur quid dici honestum, quod est honore di-
uinitatis.

A gnum. Honor autem, ut * supra dictum est, excellē
tiæ debetur. Excellētia autem hominis maxime co-
sideratur secundum uirtutem, quæ est dispositio
perficti, ut dicitur in 7. * Phytic. Et ideo honestū,
proprie loquendo, in idem refertur cum uirtute.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod sicut † Philo-
sophus dicit in 1. Ethic. eorum, quæ propter se ap-
petuntur, quedam appetuntur solum propter se,
& numquam propter aliud, sicut felicitas quæ est
ultimus finis; quedam vero appetuntur & propter
se, in quantum habent in seipsum aliquam rationem
bonitatis, etiam si nihil aliud boni per ea nobis ac-
cederet, & tamen sunt appetibilia propter aliud, in-
quantum s. perducunt nos in aliquid bonū perfec-
tius: & hoc modo uirtutes sunt pp se appetenda.

Vnde Tullius dicit in 2. * rhetor. quod quiddā est
quod sua vi nos alicit, & sua dignitate trahit, ut uir-
tus ueritas, scientia, & hoc sufficit ad rōnē honesti.

AD 1111. dicendum, quod corum quæ honorantur
prater uirtutem, aliquid est uirtute excellētius, felicitet Deus, & beatitudo: & huiusmodi non
sunt nobis per experientiam nota, sicut uirtutes, cē-
cundum quas quotidie operamur: & ideo uirtus
magis sibi vendicat nomen honesti. Alia uero quæ
sunt infra uirtutem, honorātur in quantum coad-
juvant ad opera uirtutis, sicut nobilitas, potentia, &
dignitas. Vt enim Philosophus dicit in 4. * Eth. hu-
iusti modi honorantur a quibusdam, sed s. in uerita-
tem solus bonus est honorandus. Bonus autem est
aliquis s. in uirtutem: & ideo uirtuti quidem debet
honor latus secundū quod est appetibilis propter aliud:
honor autem prout est appetibilis propter scriptum:
& secundū hoc habet rationem honesti.

AD III. dicendum, quod sicut * dictum est, honestū
importat debitum honoris. Honor autē est conte-
statio quādam de excellētia alii cuius, ut * supra dictū
est. Et timor aut non profertur nisi de rebus
notis. Interior autē eleccióni non innoſcit homini
nisi per exteriorē auctiū: & ideo exterior conuerſa-
tio habet rationem honesti secundū quod est de-
monstrativa interioris rectitudinis. Et propter hoc
radicaliter honestas consistit in interiori eleccióne,
significatiue autem in exteriori conuersatione.

AD III. dicendum, quod quia secundū vulgarem
opinionem excellētia diuitiarum facit hominē di-
gnum honore, inde est quod quandoq; nomē ho-
nestatis ad exteriorē prosperitatem transfertur.

ARTICULUS II.

Vtrum honestum sit idē quod decorum.

A D SECUNDVM sic proceditur. Vt quod hone-
stum non sit idē quod decorū. Rōn. hone-
stum sumitur ex appetitu. Nam honestum est quod p-
ropter se appetitur: decorum magis respicit conspectū
cui placet, ergo decorum non est idē quod honestum.
¶ 2 Præt. Decor quādam claritatem requirit, q. p-
rīne ad rōnē glorias: honestū aut respicit hono-
rē. Cū ergo honor, & gloria differant, ut * supra di-
ctum est, vñ quod etiā honestum differat a decoro.
¶ 3 Præt. Honestum est idē uirtuti, ut * supra di-
ctum est: sed aliquis decor contrariatur uirtuti. vnde
dicitur Ezech. 16. Habens fiduciam in pulchritu-
dine tua, fornicata es in nomine tuo. ergo honestū
non est idē decoro.

INFRA ARTIC. 4.
cor.

Q. 103. art. 1.
ad 3.

* præced.

Secunda Secundū S. Thomæ. V V. vocat

OVAEST. CXLV.

uocat autem ibi inhonesta, membrā turpia: honesta autem membra pulchra. ergo honestum & decorum idem esse uidetur.

R E S P O N S U M. Dicendum, quod sicut accipi potest ex
verbis * Dionys.4.cap.de diui.nomi.ad rationem
pulchri, siue decori concurrunt & claritas, & debita
proportio. Dicitur. quod Deus dicitur pulcher, si-
c ut vniuersorum consonantia, & claritatis causa.
Vnde pulchritudo corporis in hoc consistit, quod
homo habeat membra corporis bene proportionata
cum quadam debiti coloris claritate. Et simili-
ter pulchritudo spiritualis in hoc consistit, quod
conuersatio hominis, siue actio eius sit bene pro-
portionata secundum spiritualem rationis clarita-
tem. Hoc autem pertinet ad rationem honesti, quod *

**li. 83. quest.
q. 30. pará-
a princ. to. 4**
diximus idem esse tuūrūtī, quā secundum rationē
moderant omnes res humanas. Et ideo honestū
est idem spirituali decori. Vnde * Aug. dicit in lib.
83. q. Honestum voce intelligibilem pulchritudi-
nem, quam spiritualē nos proprie dicimus. Et po-
stea subdit, quōd multa sunt pulchra uisibilia, quā
minus proprie honeste appellantur.

AD PRIMUM ergo dicendum, q̄ obiectum mouens appetitum est bonū apprehensum: quod autē in ipsa apprehensione appetitū decorū, accipitur ut cōueniēs, & bonū. & ideo dicit * Dion.4.c. de ditu-
nomi, q̄ omnibus est pulchritur & bonū amabile.
Vnde & ipsum honestū fīm quod habet spiritua-
lem decorēm, appetibile redditur. Vnde & * Tul-
lius dicit in 1.de offic.Formam ipsam & tanquam
faciem honesti vides, quae si oculis cerneretur, mi-
rabiles amores, ut ait Plato, excitaret sapientiam.

Ad 11. dicendum, quod sicut ^{et} supra dictum est, gloria est effectus honoris. Ex hoc enim quod ali-
q[ui]s honoratur, uel laudatur, redditur clarus in oculis aliorum : et ideo sicut idem est honorificum & gloriolum, ita eti[am] idem est honestum, & decorum.

gloriolum, tactu lucis et momentu, et decoru.
Ad iiii. dicendum, q̄ obiectio illa procedit de
pulchritudine corporali. Quamuis possit dici q̄ ēt
pp pulchritudinem spiritualē aliquis spiritualiter
fornicatur, in quantum de ipsa honestate superbbit,
Em illud Ezech. 28. Eleuatum est cor tuum in deco
re tuo: Perdidisti sapientiam tuam in decoro tuo.

ARTICVLVS III.

Vtrum honestum differat ab utili, & delectabili.

^{3. q. 5. art. 6} **A**D TERTIVM sic proceditur. Vñ quòd honestū non differat ab utili, & delectabili. Dñ. n. honestū, quod proper te appetitur: sed delectatio proper te appetitur. Ridiculum. vñ querere proper quid aliquis uelit delectari, ut * Philosophus dicit lib. 10. cap. 2. tom. 1.

in 10. Eth. ergo honestum non differt a delectabili.
¶ 2 Præt. Diuitiae sub bono utili continentur. dicit.n.* Tullius in 2. Rhetor. Est aliquid nō propter suam uim & naturam, sed propter fructū & utilita-
tem appetendum, quod pecunia est; sed diuitiae ha-

rem appendentum, quod pecunia cuncta gratia habent rationem honestatis. dicitur n. Eccl. 11. Paupertas & honestas, id est, diuitiae a Deo sunt. & 13. c. Pondus super se tollit qui honestiori, id est, ditione conservari aeterno honestum non differt ab utili-

**lib. 2, de of-
ficiis. c. 2.** **ie communicari. ergo honestum non differt ab utili-
tate. ¶ 3 Prat. * Tullius probat in lib. de officiis quod nihil
potest esse utilitatem non sit honestum: & hoc
idem habetur per * Ambrosium in lib. de officiis. ergo**

SED CONTRA est, quod † Augu. dicit in lib. 83. q.
utile non differt ab honesto.

ARTIC. III.

RESPON. Dicendum, quod non
in idem subiecto cum utili & de-
tamen differtatione. Dicitur mihi
stum, sicut ^{per} dictum est, in qua-
dam decorum exordinatione
quod est secundum rationem ordi-
narii conuenientis homini. Ven-
raliter conlectatur in fio con-
naturaliter delectatur in honesto.
honestum est naturaliter homini
de operatione virtutis Philolethi
Ethic. Non ⁱⁿ omne delectabilis
potest ^{est} aliquid conuenienter
ⁱⁿ rationem: sed hoc delectabili-
nis rationem, que perficit naturam
virtutis, ^{et} secundum se honestam
sicut ad finem. Ad felicitatem sub-
iecto est honestum, & utile, &
tione differunt. Nam honestus
quod aliquid habet quandam similitudinem
honore propter spiritualiter possumus
stable autem in quantum operatus
autem in quantum referuntur ad aliquid
est delectabile quam utile, & delectabile
utile & honestum est aliquatenus delectabile
convertisse, ut dicitur in secundum

AD PRIMVM ergo dicendum, quod
quod propter se appetitur apparet.
tendit in id quod est conuenienter
bile autem propter se appetitur apparet.

Ad 11. dicendum, quod diuitiae honestatis secundum opinionem qui diuitias honorant: uel in quantum organicae ad actus uirtutum, ut in lectione occurrat.

AD 111. dicendum, quod in
brosi est dicere, quod nihil pro
vere utile, quod repugnat honestate
quod repugnet ultimo fini huma-
num in ratione. Quamvis non
secundum quid, respectu aliquo
Non autem intendit dicer, quod
se consideratum pertingat ratio-

ARTICVLUS III

Vtrum honestas debeat posse potest.

AD Quartum sic procedit. Non debet poni pars temperantia, est possibile, quod id respectuvenitum: sed temperata est pars honestatium, in 2.* Rhet. ergo honestas non est pars temperantia. **T**2 Præt. Secundo Eldar: pars illa præcordia facit honesta: fed sibi loqui uideat perflue, deus qui ibi loqui uideat, ad intemperiam quam ad temperatiam honestas non est pars temperantia. **T**3 Præt. Honestum dicit, quod est pars sed iudicii, & fortis maxime honestatia, philosophi. **i.** Rhet. ergo honestas in partia, sed magis ad iustitiam, & fortitudinem. Elazarus distinxit, ut dicit Machabaeus, misericordiam & sanctitatem legibus honestatibus.

SED CONTRA est, quod ad
ponit partem temperantiae &
de officiis teperatiae specialiter ad
RESPO. Dicendum, q[ui] sic in
nestas est q[ui] d[icitur] spiritualis potest
opponitur turpe. Opponitur turpe
manifestant& ideo ad temperantiam

nestas pertinere uidetur, quæ id quod est homini turpissimum, & indecentissimum repellit scilicet brurales voluptatis. Vnde & ipso nomine temperantia maxime intelligitur bonum rationis, cuius est moderari & temperare concupiscentias prauas. Sic ergo honestas, prout speciali quadam ratione temperantia attribuitur, ponitur pars eius non quædem subiectua, uel sicut virtus adiuncta, sed pars integralis ipsius, sicut quædam eius conditio.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod temperantia ponitur pars subiectua honesti, prout sumitur in sua communitate; sic autem non ponitur temperantia pars.

AD SECUNDUM dicendum, quod uinum in ebris facit præcordia honesta secundum eorum reputacionem, quia utræcunq[ue] quisquæ sint magni, & honorandi.

AD TERTIUM dicendum, quod iustitia, & fortitudini debetur maior honor quam temperantia, propter maioris boni excellentiam. Sed temperantia debetur maior honor propter cohibitionem uinorum magis exprobabilium, ut ex^{*} dicit pater: & sic honestas magis attribuitur temperantia secundum regulam Apostoli, n. ad Cor. 12. quod in honesta nostra maiorem habent honestatem, scilicet remouentem quod in honestum est.

*Super Quæstio. 146.
Art. primum.*

QVAESTIO CXLVI.

De abstinentia, in duos articulos diuisa.

DE INDE considerandum est de partibus subiectuus temperantie. Et primo, de his quæ sunt circa delectationes ciborum. Secundo, de his quæ sunt circa delectationes venereorum.

CIRCA primo considerandum est de abstinentia, quæ est circa cibos & potus, & de sobrietate, quæ est specialiter circa potum.

CIRCA abstinencia autem consideranda sunt tria.

Primo, De ipsa abstinentia.

Secondo, De actu eius, qui est ieiunium.

Tertiò, De opposito uirio, quod est gula.

CIRCA abstinentiam autem queruntur duo.

Primo, Vtrum abstinentia sit uirtus.

Secondo, Vtrum sit uirtus specialis.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum abstinentia sit uirtus.

AND PRIMUM sic proceditur. Viderur, quæ abstinentia non sit uirtus. Dicit enim Apostolus 1. ad Cor. 14. Non est regnum Dei in fernone, sed in uirtute: in abstinentia autem non consistit regnum Dei. dicit enim Apostolus ad Ro. 12. Non est regnum Dei esca & potus: ubi dicit^{*} gl. nec in abstinentia, nec in man-

ducando esse iustitiam. ergo abstinentia non est uirtus.

Prat. * Aug. dicit in 10. confessio ad Deum loquens. Hoc me docuisti, ut quemadmodum medicamenta, scilicet alimēta si imputrus accedam: fed medicamenta moderari non pertinet ad uirtutem, sed ad artem medicinae: ergo pars ratione moderari alimēta, quod pertinet ad abstinentiam, non est actus uirtutis, sed artis.

Prat. Omnis uirtus in medio consistit, ut habetur in 2. *

BEATU. Ethic. abstinentia autem non uidetur in medio consistere, sed in defitu, cui ex subtractione nominatur. ergo abstinentia non est uirtus.

Prat. Nulla uirtus excludit aliam: sed abstinentia excludit patientiam. dicit enim Greg. in past. quod abstinentium mentes plerumque impatientia exxit in sinu tranquillitatis. Ibidem etiam dicit, quod cogitationes abstinentiū nonnumquam superbiae culpa transfigit, & ita excludit humilitatem. ergo abstinentia non est uirtus.

SED CONTRA est, quod dicitur 2. Pet. 1. Ministrante in fide uerba uirtutem, in uirtute autem scientiam, in scientia autem abstinentiam: ubi abstinentia alijs uirtutibus connumeratur, ergo abstinentia est uirtus.

RESPON. Dicendum, quod abstinentia ex suo nomine importat subtractionem ciborum. Dupliciter ergo non est abstinentia accipi potest. Vno modo, secundum quod absolute ciborum subtractionem designat: & hoc modo abstinentia non designat neque uirtutem, neque actum uirtutis, sed quoddam indifferens. Alio modo potest accipi secundum quod est ratione regulata: & tunc significat uel habitum uirtutis, uel actum. Et hoc significatur in * premissa auctoritate Petri, ubi dicitur in scientia esse abstinentiam ministrandam, ut scilicet homo a cibis abstineat prout oportet pro congruentia hominum, cum quibus uiuit, & personæ suæ, & pro ualeutinis sua necessitate.

AND PRIMUM ergo dicendum, quæ usus ciborum, & eorum abstinentia, sive considerata, non pertinet ad regnum Dei. Dicit n. Apostolus 1. ad Cor. 1. Etsi nos non commendat Deo. Neque enim si non manducaverimus, deficiemus: neque si manducaverimus, abundabimus, scilicet spiritualiter. Vtrumque autem horum secundum quod sit rationabiliter ex fide, & dilectione Dei pertinet ad regnum Dei.

EAD SECUNDUM dicendum, quæ moderationis ciborum sive quantitatæ, & qualitatæ, pertinet ad artem medicinæ in comparatione ad ualeutinæ corporis: sed sive interiores affectiones in comparatione ad bonum rōnī, pertinet ad abstinentiam. Vnde^{*} Aug. dicit in lib. de quæst. euāg. Non interest omnino scilicet ad uirtutem, quid alimentorum, uel quantū quis accipiat, dummodo id faciat pro congruentia homini cū quibus uiuit, & persona sua, & pro ualeutinis sua necessitate: sed quāta facilitate & seueritate animi his ualeat cui oportet, uel necesse est carere.

AND TERTIUM dicendum, quæ ad temperantiam pertinet refranre delectationes, quæ nimis animū ad se allicit: sicut ad fortitudinem pertinet firmare animū contra timores a bono rōnī repellentes. Et id sicut laus fortitudinis consistit in quodā excessu, & ex hoc de-

Secunda Secundæ S. Thomæ. VV 3 nomi-

& talis cibi consoni,
scilicet sanitati corporis, aut saltem non lib. 10. cap.
impeditum illius, spe 21. nō multum procul
est ad temperantiam in a prin. 10. 1.

ordine ad honum rationis, ita quæ propria
& principalis materia temperantie est concupiscentia. Quantitas autem, & qualitas cibi sunt obiecta concupiscentia, ac per hoc materia remota temperantie. Finis autem proprius est bonum rationis, sub quo lib. 2. Ethic. cap. 6.

parte 3. ex. 20. iter prim. & med.